

Sygn. akt III CNP 10/13

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 22 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. D. P.

przeciwko D. D. P.

o rozwód,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 stycznia 2014 r.,

skargi powódki o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 20 kwietnia 2012 r.,

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 19 maja 2011 r. rozwiązał przez rozwód małżeństwo D. D. P. i E. D. P. z winy obu stron, oddalił powództwo o zasądzenie alimentów na rzecz powódki, odstąpił od orzekania o sposobie korzystania przez strony z mieszkania. Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2012 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w części dotyczącej orzeczenia o winie i w tej części postępowanie umorzył, oddalił apelację powódki w pozostałej części.

Sąd Apelacyjny uznał że w świetle art. 54 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. - Prawo prywatne międzynarodowe, która weszła w życie w toku postępowania przed Sądem Okręgowym i wobec braku przepisów intertemporalnych znajdowała w sprawie zastosowanie, prawem materialnym właściwym dla rozwiązania małżeństwa stron było prawo Konfederacji Szwajcarskiej, gdzie strony miały wspólne miejsce zamieszkania i gdzie nadal mieszka pozwany. Co do zobowiązań alimentacyjnych między b. małżonkami po ustaniu małżeństwa art. 63 wspomnianej ustawy odsyła do rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. U. UE L z dnia 10 stycznia 2009 r.), które z kolei w art. 15 odsyła do Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych (Dz. U. UE L z dnia 16 grudnia 2009 r.). W art. 3 ust. 1 tego Protokołu wprowadzona została zasada stosowania prawa państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, przy czym zgodnie z art. 5 tego Protokołu zasada ta nie ma zastosowania w przypadku zobowiązań alimentacyjnych pomiędzy byłymi małżonkami, jeśli jedna ze stron się temu sprzeciwi i jeśli prawo innego państwa, w szczególności państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków, ma ściślejszy związek z ich małżeństwem, gdyż wówczas zastosowanie znajduje prawo tego innego państwa. W rozpoznawanej sprawie pełnomocnik pozwanego twierdził, że prawem właściwym jest prawo szwajcarskie i wnosił o oddalenie powództwa w tym zakresie, a tym samym - w ocenie Sądu Apelacyjnego - sprzeciwił się stosowaniu prawa

polskiego, które byłoby właściwe w myśl art. 3 ust. 1 wspomnianego Protokołu z racji miejsca zamieszkania powódki, która dochodzi roszczenia alimentacyjnego. Sąd odwoławczy uznał, że przeprowadzone w pierwszej instancji postępowanie dowodowe wystarcza do prawidłowej oceny zgłoszonych w sprawie żądań, stąd brak podstaw dla uchylenia wyroku Sądu Okręgowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Żądanie rozwiązania małżeństwa stron przez rozwód Sąd Apelacyjny uznał za uzasadnione w świetle art. 114 oraz art. 112 Szwajcarskiego Kodeksu Cywilnego. Wobec tego, że prawo szwajcarskie nie przewiduje orzekania o winie, gdy chodzi o rozkład pożycia małżeńskiego, Sąd Apelacyjny w tym zakresie uchylił wyrok Sądu Okręgowego i postępowanie umorzył jako bezprzedmiotowe.

Sąd Apelacyjny odwołał się do art. 125 Szwajcarskiego Kodeksu Cywilnego, zgodnie z którym, jeżeli od jednego z małżonków nie można wymagać, aby sam troszczył się o należne mu utrzymanie łącznie z odpowiednim zabezpieczeniem na starość, drugie z małżonków musi odpowiednio się do tego przyczyniać. Przy podejmowaniu decyzji, czy należy dostarczać środków na utrzymanie i ewentualnie w jakiej wysokości, uwzględnić należy przede wszystkim: podział zadań w czasie trwania małżeństwa, czas trwania małżeństwa, stałą posadę podczas trwania małżeństwa, wiek i stan zdrowia małżonków, dochody i majątek małżonków, zakres i czas sprawowania jeszcze przez małżonków opieki nad dziećmi, wykształcenie zawodowe i szanse zarobkowania małżonków, a także domniemane nakłady na integrację zawodową osoby uprawnionej do roszczeń, jak również ekspektatywy z federalnego ubezpieczenia emerytalnego i ubezpieczenia emerytalnego i spadkowego oraz z ubezpieczenia zakładowego lub innych ubezpieczeń prywatnych lub państwowych wraz z przewidywanym wynikiem podziału świadczenia w razie wystąpienia z funduszu. W razie gdy roszczenie jest usprawiedliwione co do zasady, można je mimo to oddalić, jeśli byłoby ono niewątpliwie niesłuszne, a przede wszystkim, gdy osoba uprawniona rażąco naruszyła swój obowiązek przyczyniania się do utrzymania rodziny, umyślnie spowodowała swoją biedę, względnie popełniła ciężki czyn karalny w stosunku do osoby zobowiązanej lub innej osoby blisko z nią związanej. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wyrok Sądu Okręgowego odpowiadał prawu (art. 125

Szwajcarskiego Kodeksu Cywilnego). Sąd Apelacyjny podkreślił, że małżeństwo stron trwało jedynie 4 miesiące. Strony nie mają wspólnych dzieci i są w podobnym wieku. W czasie trwania małżeństwa pracowały prowadząc restaurację i dzieląc się wynikającymi stąd obowiązkami. Obecnie powódka pobiera emeryturę z polskiego ubezpieczenia społecznego oraz jest współwłaścicielką lokalu mieszkalnego położonego w K. Uskarża się na dolegliwości chorobowe, ale i pozwany przebył operację kręgosłupa. Powódka powinna wykorzystać posiadane doświadczenie w branży, w której przez długi czas pracowała na terenie Szwajcarii. Jako osoba zaradna i przedsiębiorcza, niezależnie od wieku, może podjąć pracę organizacyjną związaną z prowadzeniem restauracji w Polsce.

Sąd Najwyższy zważył:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia stanowi nadzwyczajny, sformalizowany środek procesowy, a przepisy ją regulujące powinny być wykładane ściśle (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, niepubl., z dnia 28 marca 2007 r., II CNP 124/06, niepubl., z dnia 25 marca 2009 r., V CNP 93/08, niepubl., z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08, niepubl.). Z tych względów ustawodawca nie tylko wprowadził dodatkowe konstrukcyjne wymogi, którym skarga powinna czynić zadość (art. 424⁵ § 1 k.p.c.), ale i nadał im szczególne znaczenie procesowe, których wyrazem jest samodzielny, odmienny do braków formalnych, charakter oraz niedopuszczalność prowadzenia postępowania naprawczego.

Sąd Najwyższy orzeka o przyjęciu skargi do rozpoznania w składzie jednoosobowym. Postanowienie wydane w tym przedmiocie co do zasady wiąże Sąd Najwyższy w składzie trzyosobowym, któremu przedstawiono skargę, niemniej - jak zgodnie przyjmuje się w orzecznictwie i nauce prawa - nie uniemożliwia dokonania ponownej kontroli w zakresie spełnienia ustawowych wymogów oraz wydania orzeczenia o odrzuceniu skargi. Przeciwnie - badanie takie jest celowe i często może nastąpić dopiero po ocenie treści skargi, wyłączonej na etapie tzw. przedsądu.

Mając powyższe na względzie, wskazać należy po pierwsze, że powódka wniosła skargę od wyroku Sądu Apelacyjnego „w części oddalającej powództwo o

zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki alimentów”. Sentencja wskazanego orzeczenia nie pozostawia wątpliwości co do tego, że - w zakresie roszczenia alimentacyjnego - w postępowaniu odwoławczym nie zapadło orzeczenie reformatoryjne, a apelacja powódki została oddalona. Tym samym, skoro nie istnieje wskazany w skardze przedmiot zaskarżenia, nie został spełniony wymóg przewidziany w art. 424⁵ § 1 pkt 1 k.p.c.

Po drugie w części wstępnej skargi zawarte zostało stwierdzenie „uprawdopodobniając wyrządzenie szkody, spowodowanej przez wydanie zaskarżonego orzeczenia, zgłaszam następujące dowody: kopia postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia z dnia 11 grudnia 2009 r., kopia wyroku z dnia 19 maja 2011 r., kopia wyroku z dnia 20 kwietnia 2012 r., akta sprawy o sygn. ... 3316/08”. W uzasadnieniu skargi skarżąca podniosła, że w toku postępowania uzyskała zabezpieczenie roszczenia o zasądzenie alimentów w kwocie po 1.500 zł miesięcznie, po czym na skutek wydania wyroku oddalającego powództwo w tym zakresie doznała szkody, bowiem udzielone zabezpieczenie upadło na podstawie art. 744 § 1 k.p.c.. Skarżąca nie oznaczyła kwotowo szkody, nawiązując do niej jedynie pośrednio w uzasadnieniu skargi poprzez wskazanie, że wartość przedmiotu zaskarżenia została określona stosownie do dyspozycji art. 22 k.p.c. jako iloczyn kwoty 2.500 zł (wysokość miesięcznej raty alimentacyjnej dochodzonej ostatecznie sprecyzowanym żądaniem pozwu) i 12 miesięcy, tj. jako 30.000 zł. Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c., wymogiem konstrukcyjnym skargi o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem jest uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy. Wykładnia wskazanego przepisu jest jednolita. Przyjmuje się że, jakkolwiek skarżący ma tylko uprawdopodobnić wystąpienie szkody (gdyż jej wykazanie należy do ewentualnego przyszłego procesu odszkodowawczego), to musi ono dotyczyć szkody już zaistniałej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05, OSNC 2006, nr 6, poz. 110; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2008 r., II BP 68/07, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 6; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., I CNP 93/09, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2010 r., III CNP 48/10, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2012 r., I CNP

21/12, niepubl.). Ponadto, skoro szkoda, której naprawienia skarżący ma zamiar domagać się od Skarbu Państwa, powinna zostać "wyrządzona przez wydanie orzeczenia", między orzeczeniem a szkodą musi wystąpić relacja *conditio sine qua non*, co oznacza, że bez orzeczenia uszczerbek by nie powstał (art. 424¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c.). Konsekwentnie szkoda nie tylko musi być późniejsza, niż sam wyrok, ale i polegać na rzeczywistym uszczerbku majątkowym obejmującym stratę lub utracone korzyści. Już tylko z tych względów szkodą nie może być wygaśnięcie zabezpieczenia o charakterze nowacyjnym, zobowiązującego do zapłaty uprawnionemu określonych kwot pieniężnych w toku postępowania. Przyczyną jego upadku jest bowiem zakończenie procesu, a nie treść rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Nie wystarczy także wskazanie szkody hipotetycznej, przyszłej, polegającej na nieuzyskaniu orzeczenia zgodnego z żądaniem pozwu, gdyż oznaczałoby to antycypowanie treści niezapadłego wyroku. Nie odpowiada pojęciu uprawdopodobnienia szkody również twierdzenie że, w braku zasądzenia świadczenia, w przyszłości wystąpi zagrożenie niezaspokojenia potrzeb związanych z utrzymaniem. Wymóg ten dotyczyć musi szkody, która już powstała. Oznacza to, że nie został również spełniony wymóg skargi wymagany przepisem art. 424⁵ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c., postanowił odrzucić skargę.